

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

28. oktoober 2021 *

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö kriminaalasjades – Direktiiv 2014/42/EL – Kohaldamisala – Liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt võib ebaseaduslikult saadud vara konfiskeerida ilma kriminaalkorras süüdimõistmiseta

Kohtuasjas C-319/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sofiyski gradski sadi (Sofia linnakohus, Bulgaaria) 2. aprilli 2019. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 17. aprillil 2019, menetluses

Komisija za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo

versus

ZV,

AX,

„Meditinski tsentar po dermatologia i esteticzna meditsina PRIMA DERM“ OOD,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: teise koja president A. Prechal kolmanda koja presidendi ülesannetes, kohtunikud J. Passer, F. Biltgen, L. S. Rossi (ettekandja) ja N. Wahl,

kohtujurist: A. Rantos,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Komisija za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo, esindaja: S. Tsatsarov,

* Kohtumenetluse keel: bulgaaria.

- ZV, AX ja „Meditinski tsentar po dermatologia i estetichna meditsina PRIMA DERM“ OOD, esindajad: *advokati* S. Kostov ja G. Atanasov,
- Bulgaaria valitsus, esindajad: T. Mitova ja M. Georgieva,
- Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek, J. Vláčil ja T. Machovičová,
- Euroopa Komisjon, esindajad: N. Nikolova, I. Zaloguin ja M. Wilderspin, hiljem N. Nikolova ja I. Zaloguin,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta direktiivi 2014/42/EL kuriteovahendite ja kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus (ELT 2014, L 127, lk 39; parandus ELT 2014, L 138, lk 114) ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikleid 17 ja 48.
- 2 Taotlus on esitatud ühelt poolt Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo (korruptsioonivastase võitluse ja ebaseaduslikul teel saadud vara konfiskeerimise komisjon, Bulgaaria) (edaspidi „vara konfiskeerimise komisjon“) ning teiselt poolt ZV, AXi ja „Meditinski tsentar po dermatologia i estetichna meditsina PRIMA DERM“ OOD vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab taotlust konfiskeerida ZV ja tema perekonnaliikmete väidetavalt ebaseaduslikult saadud vara.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 2014/42 põhjendustes 9, 15 ja 22 on märgitud:

„(9) Käesoleva direktiivi eesmärk on muuta ja laiendada [nõukogu 26. juuni 2001. aasta raamotsuse 2001/500/JSK, milles käsitletakse rahapesu ning kuriteovahendite ja kuritegelikul teel saadud tulu kindlakstegemist, uurimist, blokeerimist, arestimist ja konfiskeerimist (EÜT 2001, L 182, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 158), ja nõukogu 24. veebruari 2005. aasta raamotsuse 2005/212/JSK, mis käsitleb kuritegevusega seotud tulu, kuriteovahendite ja omandi konfiskeerimist (ELT 2005, L 68, lk 49),] sätteid. Nimetatud raamotsused tuleks osaliselt asendada nende liikmesriikide suhtes, kellele käesolev direktiiv on siduv.

[...]

(15) Kui kuriteo eest süüdimõistvast lõplikust otsusest ei tulene teisiti, peaks olema võimalik konfiskeerida kuriteovahendeid ja kriminaaltulu või vara, mille väärtus vastab selliste vahendite või tulu väärtusele. Selline lõplik süüdimõistev otsus võib olla ka tagaseljamenetluse tulemus. [...]

[...]

(22) Käesolevas direktiivis kehtestatakse miinimumeeskirjad. See ei takista liikmesriikidel kehtestada siseriiklikus õiguses ulatuslikumaid volitusi, muu hulgas näiteks seoses tõendeid käsitlevate eeskirjadega.“

4 Direktiivi artikli 1 lõige 1 sätestab:

„Käesoleva direktiiviga kehtestatakse miinimumeeskirjad vara arestimiseks võimaliku hilisema konfiskeerimise eesmärgil ja vara konfiskeerimiseks kriminaalasjades.“

5 Direktiivi artikkel 3 on sõnastatud järgmiselt:

„Käesolevat direktiivi kohaldatakse kuritegude suhtes, mida reguleerib:

a) ELi lepingu artikli K.3 lõike 2 punktil c põhinev Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korrupsiooni vastast võitlust käsitlev konventsioon [(EÜT 1997, C 195, lk 1; ELT eriväljaanne 19/01, lk 53)] [...]

[...]“.

6 Direktiivi artikli 4 „Konfiskeerimine“ lõige 1 sätestab:

„Liikmesriik võtab vajalikud meetmed, mis võimaldavad tal osaliselt või täielikult konfiskeerida kuriteovahendid ja tulu või vara, mille väärtus vastab nendele kuriteovahenditele või tulule, mille suhtes on tehtud kuriteo eest lõplik süüdimõistev otsus, mis võib olla ka tagaseljamenetluse tulemus.“

Bulgaaria õigus

7 Ebaseaduslikult saadud vara riigi tuludesse konfiskeerimise seadus (Zakon za otnemane v polza na darzhavata na nezakonno pridobito imushtestvo) (DV nr 38, 18.5.2012; edaspidi „2012. aasta vara konfiskeerimise seadus“), mis jõustus 19. novembril 2012, tunnistati küll korrupsioonivastase võitluse ja ebaseaduslikult saadud vara konfiskeerimise seadusega (Zakon za protivodeystvie na koruptionsiata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushestvo) (DV nr 7, 19.1.2018) kehtetuks, kuid eelotsusetaotluse esitanud kohtu eelotsusetaotluses esitatud selgituste kohaselt on see käesolevas asjas *ratione temporis* kohaldatav.

8 2012. aasta vara konfiskeerimise seaduse artikkel 1 nägi ette:

„1) Käesolevas seaduses sätestatakse ebaseaduslikult saadud vara riigi poolt konfiskeerimise tingimused ja menetlus.

2) Lõikes 1 nimetatud vara on vara, mille saamisel ei ole tuvastatud seaduslikku allikat.“

9 Nimetatud seaduse artikkel 2 sätestas:

„Menetlus käesoleva seaduse alusel viiakse läbi sõltumatult menetlusele allutatud isiku ja/või temaga seotud isikute suhtes alustatud kriminaalmenetlust.“

10 Seaduse artikli 22 lõige 1 nägi ette:

„Uurimist artikli 21 lõike 2 alusel alustatakse vastava piirkondliku talituse direktori otsusega, kui isikut kahtlustakse või süüdistatakse karistusseadustiku [Nakazatelen kodeks] mõnes järgnevas sättes sätestatud kuriteo toimepanemises:

[...]

8. artiklid 201–203;

[...]

20. artiklid 282, 283 ja 283a;

[...].“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 11 Voeno okrazhna prokuratura – Sofia (Sofia piirkonna sõjaväeprokuratuur, Bulgaaria) teatas 5. mail 2015 vara konfiskeerimise komisjonile, et ZV suhtes on alustatud kriminaalmenetlust karistusseadustiku artikli 282 lõike 2 esimeses lauses koostoimes selle seadustiku artikli 282 lõikega 1 sätestatud süüteos.
- 12 ZVd süüdistatakse eelkõige selles, et ta Sofia (Bulgaaria) Voennomeditsinska akademia (sõjameditsiiniakadeemia) dermatoloogia, veneroloogia ja allergoloogia õppetooli juhatajana tegi 29. novembrist 2004 kuni 10. septembrini 2014 teenistuskohustuste raames talle antud pädevust ületavaid toiminguid eesmärgiga saada endale või äriühingule DERMA PRIM-MK OOD, milles talle kuulus enamusesosalus, varalist kasu.
- 13 ZV suhtes on praegu kriminaalmenetlus pooleli Sofiyski voenen sadis (Sofia sõjaväekohus, Bulgaaria).
- 14 Vara konfiskeerimise komisjon alustas Sofia piirkonna sõjaväeprokuratuuri teate alusel 2012. aasta vara konfiskeerimise seaduse artikli 22 alusel ZV suhtes uurimist.
- 15 Uurimise tulemusel tuvastas see komisjon, et ühelt poolt ZV ja tema abikaasa vara ning teiselt poolt nende sissetuleku vahel on märkimisväärne ebakõla. Seetõttu esitas ta 18. jaanuaril 2017 eelotsusetaotluse esitanud kohtule hagi nõudega konfiskeerida riigi tuludesse ZV ning ZVga seotuks peetavate või tema kontrolli all olevate füüsiliste ja juriidiliste isikute ebaseaduslikult saadud vara.
- 16 Kõnealuse komisjoni taotluse alusel kohaldas eelotsusetaotluse esitanud kohus nende varaesemete suhtes, mille konfiskeerimist oli taotletud, hagi tagavaid abinõusid.

- 17 Põhikohtuasja kostjad väidavad, et see hagi on vastuvõetamatu, sest 2012. aasta vara konfiskeerimise seadus ei ole kooskõlas direktiiviga 2014/42. Nad väidavad, et see direktiiv on kohaldatav ka mujal kui kriminaalmenetluses ning et seda ei ole Bulgaaria õigusesse nõuetekohaselt üle võetud, kuna see seadus ei näe nimelt ette menetluslikke tagatisi kostjatele ja kolmandatele isikutele, kelle suhtes kohaldatakse hagi tagavaid abinõusid või ebaseaduslikult saadud vara konfiskeerimist reguleerivaid eeskirju.
- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab kõigepealt, et 2012. aasta vara konfiskeerimise seaduse artikkel 2 nägi sõnaselgelt ette, et tsiviilkohtus algatatud konfiskeerimismenetluse läbiviimine ei sõltu kriminaalmenetlusest, mis on alustatud menetlusele allutatud isiku või temaga seotud või tema kontrolli all olevate isikute suhtes. Nimelt piisab liikmesriigi kohtupraktika kohaselt isiku suhtes uurimise alustamiseks sellest, kui tema vastu on ainult kahtlustused kuriteo toimepanemises. Seega viiakse selle seaduse alusel algatatud menetlus läbi olenemata sellest, kas menetlusele allutatud isiku suhtes on tehtud jõustunud süüdimõistev kohtuotsus.
- 19 Seejärel rõhutab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et 2012. aasta vara konfiskeerimise seadusega pöörati tõendamiskoormis ümber. Nimelt piisab sellest, kui vara konfiskeerimise komisjon tugineb põhjendatud kahtluse alusel eeldusele, et vara on ebaseaduslikult saadud. Liikmesriigi seadusandja on seega loonud eelduse, et vara, mille päritolu ei ole kindlaks tehtud või tõendatud, on ebaseaduslikult saadud, ning kehtestanud mõiste „ebakõla vara osas“ kui ainsa ja määrava tõendi selle tõendamiseks, et vara on saadud ebaseaduslikult. Seega kuulub kuriteo või raske haldusrikkumisega saadud vara kõrval konfiskeerimisele igasugune vara, mille päritolu ei ole kindlaks tehtud või tõendatud.
- 20 Lõpuks leiab see kohus, et isegi kui vara konfiskeerimise nõuet tuleb menetleda tsiviilkohtumenetluse normide kohaselt, on ebaseaduslikult saadud vara konfiskeerimine oma olemuselt karistusõiguslik meede, mis kuulub direktiivi 2014/42 kohaldamisalasse.
- 21 Kuna aga 2012. aasta vara konfiskeerimise seaduses ei ole ette nähtud direktiivis 2014/42 nõutud miinimumtagatisi, on see direktiiviga vastuolus. Lisaks on puudutatud isikul lasuv ülemäärane kõrge tõendamiskoormis vastuolus ka harta artikliga 48.
- 22 Kuna Sofiyski gradski sadil (Sofia linnakohus, Bulgaaria) on direktiivi 2014/42 sätete tõlgendamise osas siiski teatavad kahtlused, otsustas ta menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas ebaseaduslikult saadud vara konfiskeerimine on karistusõiguslik meede [direktiivi 2014/42] tähenduses või tsiviilõiguslik meede, kui:
- a) riigisisese seaduse kohaselt toimub vara konfiskeerimine üldise preventsiiooni eesmärgil, seega eesmärgil hoida ära ebaseaduslikul teel vara saamise ja käsutamise võimalused, ilma et konfiskeerimiseks oleks nõutav kuriteo või muu õigusrikkumise toimepanek ja otsene või kaudne seos õigusrikkumise ja saadud vara vahel;
  - b) konfiskeerida võidakse nii konkreetne vara hulka kuuluv ese kui ka i) menetlusele allutatud isiku kogu vara, ii) kolmandate isikute (füüsilised ja juriidilised isikud) varalised õigused, mis on menetlusele allutatud isikult omandatud tasu eest või tasuta, ning iii) menetlusele allutatud isikuga lepingu sõlminud isikute ja kolmandate isikute varalised õigused;
  - c) konfiskeerimise ainus tingimus on kehtiv ümberlükkamatu eeldus, et kogu vara, mille seaduslikku päritolu ei ole tuvastatud, on ebaseaduslikult saadud vara (ilma, et enne oleks määratletud mõisteid „seaduslik/ebaseaduslik päritolu“);

- d) menetlusele allutatud isik ei ole omandatud vara päritolu tõendanud, tehakse omandatud vara seaduslikkust puudutav otsus kõikide asjaomaste isikute (menetlusele allutatud isik, kolmandad isikud ja nendega varasemal ajal lepingu sõlminud isikud) suhtes tagasiulatavalt kümne aasta kohta, kusjuures konkreetse varalise õiguse omandamise ajal selline seadusjärgne tõendamiskohustus puudus?
2. Kas direktiivi [2014/42] artiklis 8 vara omanikele ja kolmandatele isikutele tagatud õiguste miinimumstandardeid tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus riigisisese õigusnormid ja liikmesriigi kohtupraktika, mis näevad juhul, kui kriminaalmenetlus asjaomase isiku suhtes on kuriteo puudumise tõttu (kohtu loal) lõpetatud või isik on kuriteo puudumise tõttu õigeks mõistetud, ette konfiskeerimise, ilma et direktiivi [2014/42] artiklites 4, 5 ja 6 selleks ette nähtud tingimused oleksid täidetud?
3. Eelkõige: kas direktiivi [2014/42] artiklit 8 tuleb tõlgendada nii, et süüdi mõistetud isikule, kelle vara konfiskeeritakse, selles direktiivis ette nähtud kaitsemeetmeid tuleb kohaldada ka sellises menetluses nagu käesolev, mis toimub paralleelselt kriminaalmenetlusega ja sellest sõltumatult?
4. Kas [harta] artikli 48 lõikes 1 sätestatud süütuse presumptsiooni, [harta] artikli 48 lõikes 2 sätestatud nõuet tagada kaitseõigused ja tõhususe põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus sellised riigisisese õigusnormid, nagu on kõne alla põhikohtuasjas, mis:
- a) kehtestavad eelduse, et tuvastamata või tõendamata päritoluga vara on kriminaaltulu ([2012. aasta vara konfiskeerimise seaduse] artikli 1 lõige 2);
  - b) kehtestavad põhjendatud kahtluse eelduse, et vara on saadud ebaseaduslikult ([2012. aasta vara konfiskeerimise seaduse] artikli 21 lõige 2);
  - c) pööravad tõendamiskoormise vara päritolu ja vara omandamiseks kasutatud vahendite osas ümber nii menetlusele allutatud isiku kui ka kolmandate isikute jaoks, kes ei pea tõendama mitte enda vara päritolu, vaid oma õiguseellase vara päritolu, ja seda isegi juhul, kui vara on omandatud tasu eest;
  - d) näevad ebaseaduslikult saadud vara ainsa ja määrava tähtsusega tõendina ette „ebakõla vara osas“;
  - e) pööravad tõendamiskoormise ümber kõikide asjasse puutuvate isikute jaoks ja mitte üksnes süüdi mõistetud isiku jaoks, ning seda ka enne viimati nimetatud isiku süüdimõistmist või olenemata isiku süüdimõistmisest;
  - f) lubavad õigusliku ja majandusliku uurimise ja analüüsi tegemisel kasutada meetodit, mille tulemusel tekib asjaomase vara ebaseadusliku olemuse eeldus ning tehakse kindlaks vara väärtus, kusjuures asjaomane eeldus on asja menetlevale kohtule siduv, ilma et kohus saaks teostada selle meetodi sisu ja kohaldamise üle täielikku kohtulikku kontrolli?
5. Kas [direktiivi 2014/42] artikli 5 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus see, et riigisisene seadus asendab (menetluses kogutud ja kohtu hinnatud asjaolude alusel) põhjendatud kahtlusel rajaneva eelduse, et vara on saadud kuriteo tulemusel, eeldusega, et vara juurdekasv on ebaseaduslikku päritolu, tuginedes üksnes tuvastatud asjaolule, et vara juurdekasv ületab riigisiseses seaduses nimetatud summa (näiteks 75 000 eurot kümne aastaga)?
6. Kas [harta] artiklis 17 sätestatud õigust omandile kui liidu õiguse üldpõhimõtet tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus sellised riigisisese õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis:

- a) sätestavad ümberlükkamatu eelduse ebaseaduslikult saadud vara koostise ja suuruse kohta ([2012. aasta vara konfiskeerimise seaduse] artikli 63 lõige 2);
  - b) sätestavad ümberlükkamatu eelduse omandamise ja käsutamise tehingute tühisuse kohta ([2012. aasta vara konfiskeerimise seaduse] artikkel 65) või
  - c) piiravad selliste kolmandate isikute õigusi, kellel on iseseisvad õigused konfiskeeritavale varale või kes panevad selliseid õigusi maksma, [2012. aasta vara konfiskeerimise seaduse] artikli 76 lõikes 1 ette nähtud menetlusega, mis reguleerib nende teavitamist kohtuasjast?
7. Kas [direktiivi 2014/42] artikli 6 lõikel 2 ja artikli 8 lõigetel 1–10 on vahetu õigusmõju osas, milles need näevad ette kaitsemeetmed ja -klauslid isikutele, keda konfiskeerimine puudutab, või heausksetele kolmandatele isikutele?“

Eelotsusetaotluse vastuvõetavus

- 23 Vara konfiskeerimise komisjon väidab, et vastus eelotsuse küsimustele ei ole põhikohtuasja lahendamiseks asjakohane, sest direktiiv 2014/42 ei ole selles kohtuasjas kohaldatav ja seetõttu on eelotsusetaotlus vastuvõetamatu. See komisjon väidab eelkõige, et vara konfiskeerimise taotluse aluseks on karistusseadustiku artikli 282 lõikes 2 sätestatud süütegu. See süütegu ei kuulu aga direktiivi 2014/42 artiklis 3 – mis määrab kindlaks selle direktiivi esemelise kohaldamisala – mainitud kuritegude hulka.
- 24 Sellega seoses tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt eeldatakse, et liidu õiguse tõlgendamist puudutavad küsimused, mille riigisisene kohus on esitanud õiguslikus ja faktilises raamistikus, mille ta on määratlenud omal vastutusel ja mille täpsuse kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne, on asjakohased. Euroopa Kohus võib liikmesriigi kohtu esitatud taotluse läbi vaatamata jätta vaid siis, kui on ilmne, et taotletud liidu õiguse tõlgendamine ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada faktilised ja õiguslikud asjaolud, mis on vajalikud, et anda talle esitatud küsimustele tarvilik vastus (24. juuni 2008. aasta kohtuotsus *Commune de Mesquer*, C-188/07, EU:C:2008:359, punkt 30, ja 19. märtsi 2020. aasta kohtuotsus „*Agro In 2001*“, C-234/18, EU:C:2020:221, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 25 Kui ei ole ilmne – nagu ka käesolevas kohtuasjas –, et liidu õigusnormi tõlgendus ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude ega esemega, ei puuduta väide, et säte ei ole põhikohtuasjas kohaldatav, eelotsusetaotluse vastuvõetavust, vaid esitatud küsimuste sisu (19. märtsi 2020. aasta kohtuotsus „*Agro In 2001*“, C-234/18, EU:C:2020:221, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 26 Seega on eelotsusetaotlus vastuvõetav.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 27 Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 2014/42 tuleb tõlgendada nii, et see on kohaldatav liikmesriigi õigusnormide suhtes, mis näevad ette, et ebaseaduslikult saadud vara konfiskeerimise otsustab liikmesriigi kohus sellises menetluses või pärast sellist menetlust, mis ei puuduta ühe või mitme kuriteo tuvastamist.

- 28 Kõigepealt tuleb märkida, et eelotsusetaotlusest nähtub, et vastupidi 19. märtsi 2020. aasta kohtuotsuse „Agro In 2001“ (C-234/18, EU:C:2020:221, punkt 47) aluseks olnud kohtuasjas käsitletud õigusaktidele kuuluvad süüteod, milles ZVd süüdistatakse, mõiste „süütegu“ alla direktiivi 2014/42 artikli 3 punktis a nimetatud konventsiooni tähenduses.
- 29 Seda eeldust ei sea kahtluse alla asjaolu, et osa huvitatud isikuid väitis Euroopa Kohtus, et tegelikult ei kuulu need süüteod selle konventsiooni kohaldamisalasse ja et põhikohtuasja asjaolud leidsid aset enne direktiivi 2014/42 jõustumist või pärast selle ülevõtmiseks määratud tähtaja möödumist.
- 30 Kuna käesoleva kohtuotsuse punktis 24 viidatud kohtupraktika kohaselt ei saa Euroopa Kohus kontrollida eelotsusetaotluse esitanud kohtu kindlaks määratud õigusliku ja faktilise raamistiku õigsust, peab ta lähtuma eeldusest, et see direktiiv on põhikohtuasjas kohaldatav.
- 31 Kontrollida tuleb aga veel seda, kas direktiiv 2014/42 reguleerib ebaseaduslikust tegevusest saadud vahendite ja tulu konfiskeerimist, mille otsustab liikmesriigi kohus sellises menetluses või pärast sellist menetlust, mis ei puuduta ühe või mitme kuriteo tuvastamist.
- 32 Sellega seoses tuleb märkida, et direktiiv 2014/42 on võetud vastu EL toimimise lepingu kolmanda osa V jaotise 4. peatüki „Õiguslane koostöö kriminaalasjades“ alusel, täpsemalt ELTL artikli 82 lõike 2 ja artikli 83 lõike 1 alusel.
- 33 Need sätted lubavad Euroopa Parlamendil ja Euroopa Liidu Nõukogul kehtestada miinimumeeskirjad esiteks määral, mil see on vajalik kohtuotsuste ja õigusasutuste otsuste vastastikuse tunnustamise ning samuti politsei- ja õiguskoostöö hõlbustamiseks piiriülese mõõtmega kriminaalasjades, ning teiseks kuritegude ja karistuste määratlemiseks eriti ohtlike piiriülese mõõtmega kuriteoliikide puhul tulenevalt nende kuritegude olemusest või mõjust või erivajadusest võidelda nende vastu ühistel alustel.
- 34 Kuigi peaks olema võimalik konfiskeerida kuriteovahendeid ja kriminaaltulu või vara, mille väärtus vastab selliste vahendite või tulu väärtusele, tuleneb selle direktiivi põhjendusest 15, et seda saab teha üksnes siis, kui kuriteo eest on tehtud lõplik süüdimõistev otsus, mis võib olla ka tagaseljamenetluse tulemus.
- 35 Direktiivi 2014/42 artikli 4 lõige 1 nõuab, et liikmesriik võtaks vajalikud meetmed, mis võimaldavad tal osaliselt või täielikult konfiskeerida kuriteovahendid ja tulu või vara, mille väärtus vastab nendele kuriteovahenditele või tulule, mille suhtes on tehtud kuriteo eest lõplik süüdimõistev otsus, mis võib olla ka tagaseljamenetluse tulemus.
- 36 Arvestades direktiivi 2014/42 sätete eesmärke ja sõnastust ning selle vastuvõtmise konteksti tuleb seega asuda seisukohale, et see direktiiv – nagu ka raamotsus 2005/212, mille sätteid selle direktiiviga vastavalt selle põhjendusele 9 soovitakse laiendada – on õigusakt, mille eesmärk on kohustada liikmesriike kehtestama kuritegudega seotud kuriteovahendite ja tulu konfiskeerimise ühised miinimumeeskirjad, et eelkõige hõlbustada kriminaalmenetluste raames tehtud konfiskeerimisotsuste vastastikust tunnustamist (vt analoogia alusel raamotsuse 2005/212 kohta 19. märtsi 2020. aasta kohtuotsus „Agro In 2001“, C-234/18, EU:C:2020:221, punkt 56).
- 37 Direktiiv 2014/42 ei reguleeri seega ebaseadusliku tegevusega saadud vahendite ja tulu konfiskeerimist, mille otsustab liikmesriigi kohus sellises menetluses või pärast sellist menetlust, mis ei puuduta ühe või mitme kuriteo tuvastamist (vt analoogia alusel 19. märtsi 2020. aasta

kohtuotsus „Agro In 2001“, C-234/18, EU:C:2020:221, punkt 57). Niisugune konfiskeerimine ei kuulu nimelt selle direktiivi artikli 1 lõike 1 kohaselt direktiiviga kehtestatud miinimumeeskirjade kohaldamisalasse ja selle reguleerimine on seega liikmesriikide pädevuses kehtestada riigisisises õiguses ulatuslikumaid volitusi, nagu on märgitud direktiivi põhjenduses 22.

- 38 Käesoleval juhul ilmneb, et eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli olev konfiskeerimismenetlus on tsiviilõiguslik ja see eksisteerib riigisisises õiguses koos kriminaalõigusliku konfiskeerimisega. 2012. aasta vara konfiskeerimise seaduse artikli 22 lõike 1 kohaselt algatab vara konfiskeerimise komisjon sellise menetluse tõepoolest siis, kui talle on teatatud, et konkreetset isikut süüdistatakse teatavate kuritegude toimepanemises. Kuid Euroopa Kohtu käsutuses oleva toimiku materjalidest nähtub, et selle seaduse sätete kohaselt viiakse see menetlus, mis keskendub üksnes varale, mille puhul väidetakse, et see on saadud ebaseaduslikult, läbi sõltumatult võimalikust kriminaalmenetlusest, mida on alustatud asjaomaste süütegude oletatava toimepanija suhtes, ja sellise menetluse tulemusest, eelkõige tema võimalikust süüdimõistmisest (19. märtsi 2020. aasta kohtuotsus „Agro In 2001“, C-234/18, EU:C:2020:221, punkt 60).
- 39 Neil asjaoludel tuleb tõdeda, et otsust, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus peab põhikohtuasjas tegema, ei tehta ühte või mitut kuritegu puudutava menetluse raames või pärast seda. Lisaks ei sõltu konfiskeerimine, mille kohus võib talle esitatud taotluse läbivaatamise tulemusel määrata, asjaomase isiku kriminaalkorras süüdimõistmisest. Selline menetlus ei kuulu seega direktiivi 2014/42 kohaldamisalasse (vt analoogia alusel 19. märtsi 2020. aasta kohtuotsus „Agro In 2001“, C-234/18, EU:C:2020:221, punkt 61).
- 40 Seda tõlgendust ei sea kahtluse alla 14. jaanuari 2021. aasta otsus kohtuasjas Okrazhna prokuratura – Haskovo ja Apelativna prokuratura – Plovdiv (C-393/19, EU:C:2021:8), milles Euroopa Kohus võttis arvesse raamotsust 2005/212. Nimelt erineb põhikohtuasi nimetatud kohtuotsuse aluseks olnud kohtuasjast, kuna viimati nimetatud kohtuasjas kõne all olnud konfiskeerimine oli ette nähtud karistusseadustikus, selle kohaldamine oli seotud selle kuriteo toimepanemisega, antud juhul salakaubaveoga, ning asjasse puutuv isik oli selle süüteo toimepanemise eest süüdi mõistetud.
- 41 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2014/42 tuleb tõlgendada nii, et see ei ole kohaldatav liikmesriigi õigusnormide suhtes, mis näevad ette, et ebaseaduslikult saadud vara konfiskeerimise otsustab liikmesriigi kohus sellises menetluses või pärast sellist menetlust, mis ei puuduta ühe või mitme kuriteo tuvastamist.

Teine, kolmas, viies ja seitsmes küsimus

- 42 Võttes arvesse esimesele küsimusele antud vastust, ei ole vaja vastata teisele, kolmandale, viiendale ja seitsmendale küsimusele.

Neljas ja kuues küsimus

- 43 Neljanda ja kuuenda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul tõlgendada hartat ning täpsemalt selle artikleid 17 ja 48.
- 44 Ent harta artikli 51 lõike 1 järgi on harta sätted liikmesriikidele ette nähtud üksnes liidu õiguse kohaldamise korral ja väljakujunenud kohtupraktika kohaselt eeldab mõiste „liidu õiguse kohaldamine“ viidatud sätte tähenduses, et liidu õigusakti ja asjasse puutuva riigisisese meetme

vahel on olemas seos, mis läheb kaugemale sellest, et tegemist on naabervaldkondadega või et üks neist valdkondadest avaldab teisele kaudset mõju, arvestades sealjuures Euroopa Kohtu paika pandud hindamiskriteeriume (22. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 45 Käesoleva kohtuotsuse punktist 41 tulenevalt ei kuulu käesoleval juhul põhikohtuasjas käsitletav konfiskeerimismenetlus direktiivi 2014/42 kohaldamisalasse, mistõttu ei saa seda menetlust reguleerivaid Bulgaaria õigusnorme pidada liidu õigust kohaldavateks.
- 46 Kuna harta ei ole põhikohtuasjas kohaldatav, ei ole Euroopa Kohus pädev vastama neljandale ja kuuendale küsimusele (vt selle kohta 2. juuli 2020. aasta kohtumäärus S.A.D. Maler und Anstreicher, C-256/19, EU:C:2020:523, punktid 32–34 ja seal viidatud kohtupraktika).

Kohtukulud

- 47 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta direktiivi 2014/42/EL kuriteovahendite ja kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus tuleb tõlgendada nii, et see ei ole kohaldatav liikmesriigi õigusnormide suhtes, mis näevad ette, et ebaseaduslikult saadud vara konfiskeerimise otsustab liikmesriigi kohus sellises menetluses või pärast sellist menetlust, mis ei puuduta ühe või mitme kuriteo tuvastamist.

Allkirjad